

FFB-38/2011.
(FFB-57/2010-2014.)

J e g y z ő k ö n y v *

az Országgyűlés **Fenntartható fejlődés bizottságának**
2011. november 22-én, kedden, 10 óra 10 perckor
a Képviselői Irodaház V. emelet 515. számú tanácstermében
megtartott üléséről

* *A jegyzőkönyv eredeti hitelesített példánya az Országgyűlés Levéltárában megtalálható.*

Tartalomjegyzék

Napirendi javaslat	3
Az ülés résztvevői	4
Elnöki megnyitó, a napirend elfogadása	5
Tájékoztató a 2012. január 1-jétől működő új ombudsmani rendszerről	5
<i>Dr. Szabó Máté tájékoztatója</i>	<i>6</i>
<i>Kérdések, hozzászólások</i>	<i>12</i>
<i>Dr. Gáva Krisztián kiegészítése</i>	<i>14</i>
<i>Dr. Szabó Máté reflexiói</i>	<i>16</i>
<i>További hozzászólások</i>	<i>18</i>
<i>Dr. Szabó Máté reflexiói</i>	<i>21</i>
<i>Dr. Gáva Krisztián reflexiói</i>	<i>22</i>

Napirendi javaslat

1. Tájékoztató a 2012. január 1-jétől működő új ombudsmani rendszerről

Tájékoztatót ad:

Dr. Szabó Máté, az állampolgári jogok országgyűlési biztosa
Közigazgatás és Igazságügyi Minisztérium képviselője

2. Egyebek

Az ülés résztvevői

A bizottság részéről

Megjelent

Elnököl: **Jávor Benedek** (LMP), a bizottság elnöke
Dr. Nagy Andor (KDNP), a bizottság alelnöke

Dr. Nagy Andor (KDNP), a bizottság alelnöke
Dr. Bácskai János (Fidesz)
Bartos Mónika (Fidesz)
Bodó Imre (Fidesz)
Fejér Andor (Fidesz)
Fülöp István (Fidesz)
Koncz Ferenc (Fidesz)
Schmidt Csaba (Fidesz)
Bödecs Barna (Jobbik)

Helyettesítési megbízást adott

Dr. Turi-Kovács Béla (Fidesz) Bodó Imrének (Fidesz)
Bányai Gábor (Fidesz) Schmidt Csabának (Fidesz)
Fülöp István (Fidesz) dr. Nagy Andornak (KDNP)
Sebestyén László (Fidesz) Koncz Ferencnek (Fidesz)
Dr. Aradszki András (KDNP) Bartos Mónikának (Fidesz)
Kepli Lajos (Jobbik) Bödecs Barnának (Jobbik)
Dr. Szili Katalin (független) Jávor Benedeknek (LMP)

Meghívottak részéről

Hozzászólók

Dr. Szabó Máté, az állampolgári jogok országgyűlési biztosa
Dr. Gáva Krisztián közjogi jogalkotásért felelős helyettes államtitkár
(Közigazgatási és Igazságügyi Minisztérium)

(Az ülés kezdetének időpontja: 10 óra 10 perc)

Elnöki megnyitó, a napirend elfogadása

JÁVOR BENEDEK (LMP), a bizottság elnöke, a továbbiakban ELNÖK: Jó napot kívánok mindenkinek! Megkezdjük a Fenntartható fejlődés bizottságának mai ülését. Megállapítom, hogy a bizottság határozatképes, úgyhogy dönteni tudunk elsőként a mai napirendünkről, amely egy érdemi napirendi pontot tartalmaz: Szabó Máté úr, az állampolgári jogok országgyűlési biztosja tájékoztatja a bizottságot a január 1-jével átalakuló ombudsmani rendszer tovább működtetésével kapcsolatos elképzelésekről. Természetesen végleges döntésekről még nincsen szó, tehát ezt inkább egy ilyen előzetes, tervekkel kapcsolatos tájékoztatásnak kell tekinteni, mintsem meghozott döntések vagy a végleges álláspont bemutatásának.

Szavaznunk kell a napirendről. Kérem, hogy aki az írásban kiküldött napirendet elfogadja, az kézfeltartással jelezze! *(Szavazás.)* Ellene? *(Nincs jelentkező.)* Tartózkodik? *(Nincs jelentkező.)*

Egyhangúlag elfogadtuk a napirendet, tehát el tudjuk kezdeni az ülésünket.

Tájékoztató a 2012. január 1-jétől működő új ombudsmani rendszerről

Mindenekelőtt szeretettel köszöntöm Szabó Mátét, az állampolgári jogok országgyűlési biztosát és munkatársait, akik elfogadták a bizottság meghívását, hogy ezt a mai beszámolót a bizottság számára tartsák meg. Azért gondoltuk fontosnak, hogy találkozzunk az országgyűlési biztos úrral, mert elég sok vita övezte az ombudsmani rendszer átalakítását, különösen azon a területen, amely bizottságunk hatáskörébe tartozik – a környezetvédelem, fenntarthatóság –, tekintettel arra, hogy ez a terület jelenleg önálló országgyűlési biztos képvisellel rendelkezik, amely önálló képviselő az alaptörvény és az új ombudsmantörvény szerinti új rendszerben megszűnik, illetve egy helyettesi pozíció keretében működik tovább.

A bizottságon belül, a parlamentben és a sajtóban, a szakmán belül is elég komoly viták zajlottak arról, hogy vajon milyen mértékben hatékony ez az átalakítás, mennyire lesz képes az alaptörvényben is foglalt jövő nemzedékek érdekeinek képviselőt megvalósítani a gyakorlatban. Ez a vita lezajlott és lezárult, hiszen az alaptörvény elfogadásra került, és az új ombudsmantörvény elfogadásra került, tehát az új ombudsmani rendszer keretei lefektetésre kerültek. Ezt a vitát éppen ezért nem is kívánjuk újrainyitni, elfogadjuk tényként, alapállásként a jelenlegi helyzetet, viszont az ombudsmantörvény is nyitva hagy bizonyos lehetőségeket, illetve nem szabályozza teljesen pontosan, hogy az új rendszer hogyan is viszi tovább az eddig önálló biztosok által elvégzett feladatoknak az ellátását, hogyan lesz képes a helyettesi pozícióban, illetve az új országgyűlési biztos, az alapvető jogok biztosja ellátni ezeket a feladatokat. Azt gondoltuk, hogy e tekintetben Szabó Máté úr, a jelenlegi általános biztos – aki az alapvető jogok biztosaként fog tovább működni, előreláthatólag január 1-jétől –, tájékoztatást tud adni a bizottságnak, hogy milyen elképzelések fogalmazódtak meg az ombudsmani hivatalon belül, illetve hogy maga az ombudsmani hivatal esetleg folytatott-e olyan egyeztetéseket a kormányzati szereplőkkel, a minisztériumokkal, amelyek alapján körvonalazódik ez az új rendszer.

Még egyszer megköszönve, hogy elfogadta a bizottság meghívását, erre szeretném megkérni Szabó Máté urat, hogy tájékoztassa a bizottságot a tervekről, elképzelésekről, hogy milyen struktúrában, milyen feladatmegosztással, milyen elképzelések és stratégia mentén kívánja az ombudsmani hivatal tovább folytatni január 1-je után a munkát, aztán természetesen a bizottság tagjai kérdéseikkel, észrevételeikkel fognak bekapcsolódni a vitába.

Meg is adnám a szót Szabó Máténak, az állampolgári jogok országgyűlési biztosának. Parancsoljon!

Dr. Szabó Máté tájékoztatója

DR. SZABÓ MÁTÉ, az állampolgári jogok országgyűlési biztosa: Tisztelt Elnök Úr! Tisztelt Tagok! Tisztelt Megjelentek! Tisztelt Helyettes Államtitkár Úr! Tisztelt Jelenlévők! Nagyon köszönöm a lehetőséget. Minden tekintetben egyetértek Jávor úr bevezető szavaival. Örülök annak, hogy ezt ő mondta, különben én mondtam volna, hogy azt a vitát már ne folytassuk ugyan, mert annak megvolt a maga helye, szerepe. Én egyébként azt gondolom, hogy a vita nincs lezárva. Azt gondolom, hogy szükség lesz majd arra, hogy korrigálják azokat a jogszabályokat, nemcsak a mi ombudsmantörvényünkben, hanem sok más törvényben, amelyet az elmúlt fél évben – mondjuk szépen – egy rohammunkával hozott létre az előkészítő apparátus, az Országgyűlés. Nyilvánvalóan egy csomó olyan alapvető és fontos életviszonynak született meg – meglehetősen gyorstalpaló módon – a szabályozása, amelyek a gyakorlatban a korrekció igényét fogják felvetni. Ezek a korrekciók ne azonnal jöjjenek, bár látjuk azt, hogy már az alaptörvény maga is módosításra, kiegészítésekre szorult. No comment. Ehhez képest azt gondolom, hogy az ombudsmantörvény és főleg az az aspektusa, amelyről most itt megkértek, hogy beszéljek, tehát a szervezeti modellnek a gyakorlati, életszerű elemei szerény véleményem szerint egy alapos átgondolást igényelnek majd akkor, amikor a jelenlegi intézkedések – amely átmeneti intézkedések, végrehajtási intézkedések vagy személyi intézkedések tegnap vagy tegnapelőtt jöttek – világosan azt mondják, valóban, hogy a jelenlegi két tematikus ombudsman ombudsmanhelyettesként, jómagam pedig alapvető jogok biztosaként – mindnyájan együtt – működünk egészen az én lejáratí periódusom végéig, 2013 szeptemberéig.

Azt gondolom, hogy azelőtt – ez a garnitúra, aki most majd újonnan belép, kialakítja ezt a szisztémát, és működtetni fogja usque 1,5-2 évig –, mielőtt lejárnak ezek a szavatosságok, akkor kellene egy alaposan átgondolt, szakmai, közigazgatási belső-külső mintával átgondolni, hogy az addigi tapasztalatok alapján mit kellene módosítani, mit kellene máshogy szabályozni, vagy egyáltalán szabályozni, hogy többet vagy kevesebbet ebben az ombudsmantörvényben. Épp ezért egyetértek az elnök úrnak azzal a szavaival, hogy nagy a bizonytalanság, kétségkívül nagy. *(Fülöp István az ülésterembe érkezik.)* Ezt nem vezetném vissza minden tekintetben, mondjuk, a törvény hiányosságára vagy joghézagaira, biztos, hogy ilyenekre majd fény is fog derülni, de ne ezekről beszéljünk most. Erről majd akkor kellene beszélünk, ha megvan a gyakorlati tapasztalat, és azt mondhatjuk, hogy kialakult ez a rendszer, működött egy ideig, és most akkor gondoljuk át, mielőtt újra – vagy tulajdonképpen először – a jogszabály alapján jelölni fognak egy újabb vezetői garnitúrát, hogy az ő belépésükkel vagy velük együttműködve alakítsuk át ezt a szisztémát, ami most ki fog alakulni. Ennyit a jogszabályról, ami persze nyilván elő fog majd kerülni több vonatkozásban. Ezért is kértem Gáva urat, és nagyon köszönöm, hogy eljött, hiszen ahogy Jávor úr mondta, valóban a kormány megfelelő szakszerveivel együttműködve kell ezt a szervezeti modellt kialakítanunk, és megkérdeznünk azokat, akik a jogszabály előkészítésében részt vettek vagy azt finomították, hogy mi a véleményük, hogy értelmeznek egyes paragrafusokat, tudniillik itt valóban egy csomó lényeges dologról van szó, amiket – hogy úgy mondjam – nem fejből kellene nekem vagy kollégáimnak kitalálni, és igyekszünk is, hogy ez ne így legyen.

Egyébként elég sokat készülünk erre a dologra. Két elemet szeretnék megemlíteni Gáva úr, illetve a KIM útmutatásai mellett. Az egyik az egész új nekem, a kollégáimnak is: magát Sárközy Tamást volt alkalmam a hétvégén megkérdezni, hogy mi a véleménye egy ilyen szervezeti átalakításról. Azt hiszem, nem kell őt bemutatni, hogy igen nagy tapasztalatokkal rendelkezik e téren, és több könyvet meg koncepciót alkotott arra, hogy hogyan kell ilyen államigazgatási szerveket, még ennél nagyobbakat is átszervezni. Azt mondta nekem – szóban egyébként, de higgyék el, hogy tényleg ezt mondta –, hogy szerinte a király út vagy az igazi megoldás az lett volna és az lenne minden egyes ilyen esetben, kisebb vagy nagyobb szervezeti rendszerek esetében, hogy az éppen működő vezetőgarnitúrát

leváltom, visszahívom, kormánybiztost nevezek ki, aki tabula rasából és kormányzati együttműködéssel alakítja ki azt a szervezeti modellt, amelybe beültetem az új garnitúrát. Sárközy Tamás szerint ez lenne, ez lett volna a helyes megoldás, és hozzátette azt is, hogy a gyakorlatban azonban ezt nem mindig alkalmazzák, és nem mindig így történik.

Valóban, ez egy nagyon nehéz feladat ebben a helyzetben, ugyanis december 31-éig a jelenlegi külön biztosok teljes hatáskörű, önálló biztosokként működnek a teljes költségvetésükkel, a teljes eszközrendszerükkel, ami természetesen nagyon helyes és jó, ha a jogszabály így rendelkezik, azonban a jogszabály úgy rendelkezik, hogy január 1-jétől minden hirtelen változzon meg, és legyen más. Ez olyasmi, mint amikor vesz valaki egy lakást, és azt mondja, hogy én ezt a lakást felújítom, és január 1-jén beköltözöm, de addig nem mehetek be a szerelőimmal, és nem alakíthatok semmit se át, tehát nincsen átmeneti időszak bekódolva ebbe az átalakításba. Azt kell mondanom azért, hogy egy usque 200 fős szervezet, ahol jelen pillanatban – most az alaphelyzetet végképp felejtjük el, azt ne keverjük bele a vitába – szám szerint mondjuk négy darab miniszteri jogállású ember működik önállóan, azt átszervezni január 1-jére úgy, hogy akkor majd azokból marad egy, kettő pedig az ő helyettese, ez nem egy könnyű feladat és megoldás, gondoljanak bele.

Ennek a problémának a kiküszöbölésére egyrészt folyamatosan egyeztetünk Gáva úrral és az általa vezetett szervezeti egységgel. Példának okáért ők egy nagyon fontos útmutatást adtak nekünk még a felszámolás vagy a befejezés folyamatára nézve is, ahol azt kell mondanom, hogy elég különböző vélemények voltak az én kollégáim közt, akiket megkérdeztem. Ők elég világosan azt mondták, hogy tekintve, hogy egy jogutódszervezet lesz az alapvető jogok biztosja, azért a 2011-es évről az alapvető jogok biztosának kell elkészíteni a beszámolót a két másik szervezeti egység vonatkozásában is – tehát a környezetvédelmi vagy jövő nemzedék, illetve a kisebbség vonatkozásában is –, amelyhez ezeknek a biztosoknak, illetve az ő stábjuknak meg kell adniuk az információkat és a segítséget. Az egész pedig egy beszámolókötetbe fog belekerülni, úgy mint majdan, ahogy ezeknek az irodáknak a működése az egységes szervezeten belül ezt meg fogja kívánni. Ez egy nagyon fontos és lényeges elem, amit természetesen Péterfalvi úr – a hivatalvezető – a megfelelő hivatalos levelezésben az érintett biztosok tudomására hozott; nem ismerem még a feedbackeket.

Rögtön ugorjunk egyet, és beszéljünk a Péterfalviról, ami egyrészt nem szép dolog, ha személyi ügyet vezetünk fel, de mégis azt kell mondanom, hogy ő mint főtitkár vagy hivatalvezető és leendő, tervezett főtitkár vagy hivatalvezető, évek óta ott dolgozik nálunk, és az ő szakmai háttere az államigazgatási szervezés, teljes mértékben ő készítette elő a szervezeti átalakulást, mígnem aztán egy héttel ezelőtt az az örömteli hír – sőt nyilatkozat – röppent fel róla, mely szerint január 1-jétől ő lesz az új adatvédelmi hatóság vezetője. Ehhez gratuláltam neki és örülök neki, és annak is örülök, hogy december 31-éig még hivatalban marad, és segíti ezt a munkát, de ez egy nagyon központi elem, hiszen alapjában véve minden nappal, ahogy ő közelebb kerül ahhoz, hogy az új adatvédelmi hatóságot felépítse és a miénket átépítse, úgy az ő tevékenységének a centruma nyilvánvalóan a saját portfóliója felé fog hajolni. Ez egy teljes mértékben normális reakció, amit én akceptálok is, nincs vele kapcsolatban semmi kifogásom és nem is lehet, csak úgy megjegyezném, hogy az egész rendszer központi eleme így hirtelen, pakk, eltűnt, és akkor most tegyünk bele valakit, aki azokat a koncepciókat, azokat az előkészítő lépéseket – amit rögtön ismertetni fogok – nem ismeri, újként fogadja, és neki kell majd végrehajtani. Köszönöm szépen! Így ez eléggé a „kilőtték a lovat alólunk” című történet, és akkor menjünk gyalog tovább, míg találunk egy szamarat. Ebben a vonatkozásban egyszer egy kicsit idegen szavakat halmozva mondtam valakinek, hogy optimalizálni kell itt a működést, és szuboptimális környezetben. Ez az általános igazság akkor sajnos ebben is meg fog nyilatkozni. Egyébként ezt én jóval általánosabban értettem, de ez az elem aztán igazán – hogy úgy mondjam – betett.

Nézzünk azért vissza! Jóllehet, én a levelezésben világossá tettem azt, hogy nem kívánok sem most, eddig sem tettem és a jövőben sem szeretnék a majdan jogutóddal megszűnő szervezetek működéséről, tevékenységéről valamiféle összefoglaló értékelést adni, mert nekem nem feladatom, másrészt udvariatlanság lenne, és nem is szeretem az ilyesmit, és szeretnék is tartózkodni tőle itt is, másutt is, mindenesetre elővettük az ÁSZ, az Állami Számvevőszék korábbi jelentéseit, amelyek évek hosszú sora óta készülnek az ombudsmani intézményről vagy intézményekről. Ezek részben nyilvánosak, részben nem nyilvánosak, azonban most csak a nyilvános részre tudok hagyatkozni, és nem a részletezőre; talán az hosszú is lenne. Ezek teljesen nyilvánvalóan megállapítják, hogy olyan mértékű szervezeti átfedések vannak jelenleg az OBH egészén belül – erre csak egy konkrét példát mondanék –, hogy például van egy 17 fős szervezeti egység, amely 4 fős nemzetközi osztályt tart fenn osztályvezetővel. Minden egyes ombudsmani alszervezetnek megvan a maga nemzetközi osztálya – ha nem formalizálva, akkor ténylegességgel –, ehhez képest a funkcionális szervezetrendszer gyakorlatilag üresen kattog, tehát nagyon-nagyon komoly szervezeti anomáliákról van itt szó.

Amikor Jávor elnök úr leveleit hozzám intézte, mindig kérdezte, hogy mi az a hatékonyság, amit én az új szervezeti modellben szeretnék, hogy felszabaduljon. Azt kell mondanom, hogy például ezeknek a szervezeti tartalékoknak, ezeknek az üresjáratoknak meg kell szünniük. Ahhoz, hogy ezt kitaláljam, meg kell mondanom, hogy én kevés vagyok. Életemben nem foglalkoztam ilyesmivel, és egyébként gyakorlatilag ilyen feladat nincs is és irracionális is, hogy valaki úgy csinálja ezt meg, mint a mesében, hogy a varázspálcával megüti ezt a szituációt, és azt mondja, hogy bement három rozmár, majd kijön egy bálna és két fóka. Ezt én nem tudom megcsinálni, nem is próbálnám meg ezt a varázsütést, mert nem tudom, hogy hol keressem hozzá a botot, ellenben tudom azt, hogy a szervezetátalakítás hogyan zajlik, illetve Péterfalvi tudta – tudja még most is –, és volt olyan kedves segíteni a mi problémánkat. Ez nem az én problémám ugyanis, tehát nem egy személynek, nem a jövőendő alapvető jogok biztosának a problémája, ha erről beszélünk, hanem egy kollektív probléma, és egy kollektív megoldást igényel. Azt hiszem, hogy jelenleg a kollektívumban, tehát az OBH-ban olyan mentálisan és kognitívan felkészült emberek egész egyszerűen nincsenek, mert nem is kell, hogy legyenek, tehát nem tartunk állandó szervezetátalakító osztályt és főosztályt, hanem működtetőt tartunk, és ha működtető intézmények vannak, akkor azok működtetni tudnak, de átalakítani nem tudnak.

Summa summárum, mit tettünk: külső céget vettünk igénybe. Nem nevezem meg ezt a céget, nyilvánvalóan bizonyos működései nyilvánosak, mások nem nyilvánosak, de mindenesetre referenciái az átszervezésben: Egészségbiztosítási Felügyelet, Közigazgatási és Igazságügyi Minisztérium, Országos Igazságszolgáltatási Tanács Hivatala és polgármesteri hivatalok. Korábban is dolgoztunk velük, mert szeretnénk közelebb jutni a szervezeti problémák megoldásához, tudniillik tulajdonképpen a bizonytalanba lépünk bele. Ezt a szervezeti modellt úgy kell tekinteni, mint kiindulópontot, én ezt úgy is tekintem, és a legteljesebb mértékben az a véleményem, hogy itt egy stabil, permanens, vagy ha tetszik, fenntartható, hosszú távú szervezeti modellt kialakítani ebben a formában, ahogy ez az átszervezés történik, most nem lehet. Egy kiinduló helyzetet kell létrehozni, ami fejlődést, korrekciókat tesz lehetővé több stádiumban, nemcsak a biztosi megbízások lejárata után, hanem már közben is. Amikor a végére érünk ennek a kicsike, de átmeneti periódusnak, akkor azt kell mondanunk, hogy majd akár a bizottságok, akár az Országgyűlés, akár szervezetfejlesztők és elemzők értékeljék azt, hogy mit ért el ez a garnitúra, és akkor esetleg alakítsák át a normákat és a szervezeti modellt, mint ahogy ezt mindig meg szokták tenni az ombudsmanok, hiszen az ombudsmani működés alapelve, hogy a szervezet flexibilis, és az újonnan belépők átalakítják a képükre. Ezer bizonytalansággal és átmenetiségekkel kell tehát belépni ebbe a szervezeti átalakításba.

Mi az, amit eddig ez a cég végrehajtott? Tőlük kértem egyfajta kimutatást, amit itt ismertetni szeretnék részben. Egy közel 1,5 hónapos munkát végeztek, amelyről egyébként tudtak a biztosok is, tehát a stábjukkal együtt részt vettek ennek a most ismertetendő előkészületi munkában, amely a lezárásához közeledik. Nyilvánvalóan nem ez a cég fog szervezni, ő egy anyagot szolgáltat, amelyet november 28-án fogunk a két érintett biztossal és esetleg munkatársaikkal – ez még nincs tisztázva, egy bizonyos stádium után azokkal is – megvitatni, annak a konzekvenciáit igyekszünk közösen levonni, és ennek alapján fog megindulni a szervezetátalakító munka.

„A munka célja az volt – írja a jelentés –, hogy összegyűjtse és elemezze a jelenlegi szervezetet jellemző problémákat.” Hozzáteszem zárójelben, ezt két évvel ezelőtt ugyanez a cég – bár más néven – már megtette, akkor a biztosok meghallgatták, és minden maradt úgy, ahogy addig volt. „A jövőbeni hatékony közös munka feltételeinek kialakítása, a leginkább gátló tényezők megmutatása, másrészt feltérképezni és rendszerezni a vezetők és a munkatársak álláspontját, javaslataikat arra vonatkozóan, hogy milyen változtatások, beavatkozások mentén alakítható ki a jelenleginél jobban működő szervezet.” Ez volt a cél, erre kaptak megbízást. Egy tanulmány lesz, amit prezentálni fognak megfelelő körökben. Továbbá pedig – legalábbis úgy véltük eddig, amíg Péterfalvi Attilával dolgoztunk együtt – ugyanez a cég vagy esetleg más cég fog a korrekciót elősegítő hatékonysági ellenőrzéseket, újabb interjúzásokat, újabb elégedettségi és kompetenciavizsgálatokat folytatni a jövő év során, és reményeink szerint azoknak a folyamatos visszacsatolásával tud akkor ez a szervezet majd egyre jobb lenni.

Mit végeztek eddig el? Egyrészt összesen 10 vezetői interjú került lefolytatásra, irodánként 2-2 vezető került megkérdezésre, másrészt összesen 10 munkatársi interjú került megtartásra minden irodában 4 munkatárssal – ennek 12-nek kellene lennie, de mindegy –, harmadrészt még 60 munkatársi kérdőív kitöltésére került sor – egyébként megjegyzem, hogy én külön is csináltattam egy ilyen saját felmérést, amely részben egybevágg azzal, amit ők mondanak –, továbbá a jelenlegi szmsz-nek és a szervezeti modellnek a saját elemzése. Azt írja a jelentés: „A közigazgatásban egyedülálló, hogy a leendő szervezeti létszám közel kétharmada valamilyen módon bevonásra került.” Jó, ez egy kis szervezet.

A feltárt problémák és jelenségek az alábbi négy területre koncentrálnak. Szabályozási problémák: ide sorolhatók a szervező szabályozási hiányosságai, az szmsz belső, valamint a törvénnyel kapcsolatos inkoherenciái. Megjegyezném, hogy az ÁSZ-jelentésnek az egyik fő érve, bunkója szinte az volt a korábbi szervezettel kapcsolatosan, hogy nem volt egy közösen elfogadott, működő alapszabály. Hogy ez miért nem volt, az nagyon messze vezetne, tehát a biztosok közötti együttműködésnek a határozott problémái voltak emögött, de gyakorlatilag egy szabályozatlan állapotban volt ez a szervezet, ami igen-igen furcsa.

Kommunikációs együttműködési problémák, szervezeti egységek elszigeteltségéből adódó negatív jelenségek. Egyet már említettem, de még azt is megemlíteném, hogy fény derült arra, hogy voltak olyan biztosi irodák – vannak olyan biztosi irodák –, ahol a vezető megtiltja azt, hogy a másik szervezeti egységbe tartozókkal beszéljenek a beosztottak és alkalmazottak. Van ilyen. Kapacitás- és kompetenciaproblémák, aránytalan munkaterhek, nem megfelelő kapacitások és nem megfelelően dolgozó emberek, hiányzó szolgáltatások – ezek a funkcionális szolgáltatások, amik így majd nem maradhatnak, tehát szétosztva –, humánpolitikai problémák. Csak úgy megállapították, hogy olyan, mint humánpolitika, nincs, tehát ez nem maradhat így fenn tovább. Az eddigi biztosi irodák működtek, ahogy működtek, a biztos gyakorlatilag karizmatikus módon jelölte ki a munkatársait, illetve örökölte, ilyen közösségépítő programok voltak, ahogy azt szabták-varrták. Egy 200 fős egységes szervezetben humán erőforrás-politikára van szükség, és ilyen nincs; nincs ilyen ember, nincs ilyen szervezet, nincs semmilyen gyakorlat. „Átfogó személyzeti stratégia hiányosságaiból –

ezt így mondja ő – adódó problémák, vezetői és munkatársi kompetenciahiányosságok, valamint információáramlással összefüggő hatékonyságtalanságok. Fontos még megemlíteni, hogy az szmsz tartalma kiemelt fontosságú az alapjogok védelme tekintetében. Az átalakítás során indokolt figyelembe venni a szakterületi sajátosságot, valamint azt a tényt, hogy a jelen érdekek sokszor eltérnek a jövő érdekeitől.” Igen, van egy ilyen nevű biztosi iroda is, ezeket közölni kell.

„A feltárt problémák, jelenségek, összefüggések értékelése – ez most következik –, javaslatok kidolgozása folyamatban van – 28-a –, az elkészült véganyagot a jövő nemzedékek országgyűlési biztosa, valamint a nemzeti és etnikai kisebbségek biztosa rendelkezésére bocsátom, annak tartalmát kerekasztal-beszélgetés keretében vitatjuk meg.” Ez tehát 28-án fog megtörténni, amikor is ők kifejtetik álláspontjukat szóban és írásban, és akkor indul meg az átalakítás. Nyilván nem tudom, nem akarom és nem tehetem azt, hogy ezt itt ismertessem, még mielőtt a biztosok azt a kezükbe kapnák. Ez ma vagy holnap lesz, és egy hét lesz rá, hogy ezt értékeljék, átgondolják. Mindenesetre abból, amit elmondtam és amit felolvastam, nyilvánvaló, hogy át kell alakítani az egészet úgy, ahogy van, a funkcionális egységeket létre kell hozni, merthogy ezek nincsenek vagy nem működnek megfelelően, és ahogyan a jogszabály előírja – mind az alaptörvény, mind a törvény –, szükséges az, hogy kiemelt területek kiemelt kezelést kapjanak. Ezt a bizottság tagjai is kihangsúlyozták, meg az etnikai kisebbségek, illetve a jövő nemzedékek vagy környezetvédelem vonatkozásában folytatott vita is többször aláhúzta. Mindazokat a funkciókat, amelyeket a jogszabály a biztoshelyetteseknek előír, szankcionál, körülír, biztosítani kell, tehát kerüljenek egy olyan szituációba, egy olyan helyzetbe, hogy kezdeményezhessenek, vizsgálatokat indíthassanak, jogszabályokat véleményezhessenek. Ennek természetesen úgy kell zajlódnia, hogy az összetevékenység egységesen minden alapjognak az egymással összefüggő érvényesítését segítse elő. Ez egy alapvető követelmény az emberi jogokkal kapcsolatosan, tehát ezt kell ennek a szervezetnek kialakítani.

Mivel tudom, hogy Jávör úr szereti a gyakorlati prezentációt, legutóbb például egy csónakban láttam őt a tévéhíradóban...

ELNÖK: Az nem csónak volt.

DR. SZABÓ MÁTÉ, az állampolgári jogok országgyűlési biztosa: ..., ilyen nem tudok most maguknak elővenni, de legalább akkor egy szép szervezeti modellt hadd mutassak, bár nem tudom, mennyire fog ez látszani. Látunk egy kristályszerkezetet (*Felmutatja.*) – igaz, hogy mesterséges –, amelybe különböző színek, zöld, lila és a többi jönnek bele, és ez egy ilyen szivárványszínű, de álegységes dolog. Valami ilyen kellene nekünk létrehozni. Az inputok jöjjenek be, tehát akadálytalanul jelenjenek meg a legkülönbözőbb – akár környezetvédelmi, akár kisebbségi – igények, és belül is fogalmazódjanak meg, és ezek a szempontok egységes egészben érvényesüljenek a működés során. Ez lenne véleményem szerint a szervezettel kapcsolatosan a fő követelmény, hogy valami ilyen hozzon létre. Itt vannak ilyen teoretikus szövegek is, amiket kapok én ezektől a szervezetátalakítóktól, például hogy a szervezeti keréknél – hosszú lenne ezt elmesélni, talán hasonlít erre a kristályra – egyetlen küllőhiány is veszélyeztetheti a gurulást. Ezt el akarjuk majd kerülni. El tudjuk-e kerülni? Nem fogjuk tudni elkerülni, tehát bizonytalanba kell belemennünk, véletlenszerű kiindulópontot kell létrehozni. Nem akarom itt túlteoretizálni a dolgot, de Roth-t nyilván mindenki ismeri: egy megfelelő, fair kiindulási helyzetet kell létrehozni, amiből legkülönbözőbb irányú elmozdulások lehetségesek. A szervezettel kapcsolatban egy csomó olyan kihívás van, éppen a jogszabályi átalakulásból következően, amelyek gyakorlatilag kalkulálhatatlanok.

Itt van például az az apróság, hogy az Alkotmánybírósághoz a mostani szisztéma helyetteseként az alapvető jogok biztosá fordulhat olyan ügyekben, amely korábban nagyon sokféle szervezet, civil szervezet és a többi fordult. Egyszerűen nem tudjuk azt, hogy ez 5, 500 vagy 5000 beadvány és iksz mennyiségű fordulás lesz-e. Nem tudjuk ezt a szervezeti egységet létrehozni, nem tudjuk most kialakítani, és azt mondani, hogy ez így működik, mert nem tudjuk, hogy hogyan működik. Ez egy vadonatúj dolog. Vadonatúj dolog, hogy minden témában lehet magánszervezetet is vizsgálni. Jó, ez kivételes, elvileg az Alkotmánybíróság is kivételes, viszont a kivételességhez képest nagyon sok beadvány, nagyon sok kezdeményezés jöhet akár belülről, a biztosoktól, akár kívülről, állampolgároktól, nem tudjuk ezt kalkulálni.

Körülbelül ott vagyunk, hogy tudjuk azt, hogy a panaszoknak és a hozzánk fordulásoknak a száma egész biztosan kvantitatíve és kvalitatíve, tehát összetételében és mennyiségében egyaránt a jelenlegi állapothoz képest – amit mérni tudunk, és meg tudjuk mondani, hogy iksz a három irodához érkező beadványok száma és ipszilon az ő döntvényeinek a száma – iksz és az ipszilon plusz végtelen. Nem végtelen, mert Magyarország azért mégiscsak egy 10 milliós ország, de nem tudjuk kalkulálni, nem tudjuk azt mondani, hogy ezek a funkciók milyen leterhelést jelentenek, milyen szervezeti egységeket kívánnak meg.

Azt gondolom, hogy először tulajdonképpen egy kicsit véletlenszerű és ad hoc ennek a vizsgálatnak, illetve eredményei megvitatásának megfelelően kezdjük el valahol, egy olyan ponton, ami fejlődést tesz lehetővé. Ennek a fejlődésnek zajlani kell, és alakítania kell a szervezetet folyamatában, permanensen, nem minden egyes napon, de legalábbis negyedévenként, félévenként a következő évben erre módot kell nyitni. Ezt elősegíthetik a kompetenciafelmérések, amelyek részben vezetői, részben dolgozói kompetenciafelmérések. Nyilvánvaló, hogy ezeknek személycserékhez, személyeknek a helycseréjéhez és sok minden egyébhez kell vezetniük, tehát azt gondolom, hogy 15-20 százalékos fluktuációt mindenképpen prognosztizálni kell a szervezet egészének vonatkozásában. Még nem is beszéltem olyan dolgokról, amiről Gáva úrral itt előzőleg egy pár szót váltottunk, hogy már korábban is együttműködtünk például a kínzás és embertelen bánásmód elleni nemzetközi szerződés végrehajtásában. Ez nem holnap lesz, de erre is fel kell készülni. Azt kell mondanom, hogy a feladatok egy része gyakorlatilag kalkulálhatatlan, a még oly jól működő szervezeti felmérés sem tudja prognosztizálni, másrészt a jelenlegi működésnek nagyon nagymértékben át kell alakulnia. Együttműködésre és kooperációra van szükség; ez közhely, de ez esetben egy valós igény. Ez minden szinten érvényesül, tehát a munkatársak, vezetők szintjén egyaránt folyamatos együttműködéssel tudunk egy olyan szervezeti modellben megindulni véleményem szerint egy valamilyen konszenzussal, ami a továbbiakban fejlődést, alakulást, akár jelentős átalakulásokat is magában foglal. Mindennek nyilvánvalóan az alaptörvény és a jogszabály keretei között kell történnie, amíg ha nem is részleteket, de nagyon sok alapvető dolgot leszögeznek a külön biztosok, illetve a biztoshelyettesek, és az össz-szervezet vonatkozásában azok a pontok nyilvánvalóan teljes mértékben stabilak, tehát azokon változás nem lehetséges és nem is szükséges, nem is szabad, hogy legyen. Nem arra futunk ki, hogy mi kvázi teszteljük a jogszabályt, erre nincsen időnk és erőnk, majd körülbelül 1,5 év után talán esetleg megalapozottan lehet azt mondani, hogy ez vagy az a paragrafus jó lenne, ha lenne, ez vagy az a paragrafus talán nem így kellett volna, hogy szóljon, és ebben nyilvánvalóan a kormánnyal együttműködve kívánunk lépni. Első menetben azt hiszem, hogy alapjában véve ezeket szerettem volna mondani, de még egyszer megnézem a listámat, ahol kiemeltem, hogy mi mindenről van szó. Nyilván ezeket részletezni és főleg realizálni kell a gyakorlatban.

A realizálás nehézségéről még azért engedjék meg, hogy annyit hadd mondjak, hogy január 1-jétől ennek a szervezetnek az állampolgárok és az egyéb szervezetek felé működőképességnek kell lennie. Itt olyan dolgok merülnek fel, mint a táblák, a domainnevek, az

ügyfélszolgálat és hasonlók. Minimalizálni kell azt az időszakot, ami véleményem szerint elkerülhetetlen, legalábbis a számítástechnikai átállás következtében, hogy egy vagy két hétig befelé kell fordulnunk – remélem, hogy január 15-nél ez nem tart tovább –, amíg a szobák, a helyek, az e-mail és egyéb rendszerek helyre nem kerülnek. Ez látható probléma lesz, tehát lesz egy rövid – lehet, hogy nagyon rövid –, minimalizált időszak, amikor a szervezet egész egyszerűen nem fog tudni panaszost fogadni, de ez a gátoltság azért még utána is jellemezni fogja a működésünket. Én úgy gondolom tehát – Jávör úr eredetileg feltett kérdésére egyben elvi válasz az egész –, attól tartok, hogy átmeneti hatékonyságcsökkenés elkerülhetetlen, annak érdekében, hogy egy jelentős hatékonyságnövekedés majd távlatilag létrejöjjön. *(Schmidt Csaba az ülésterembe érkezik.)* Ezért ellentmondásos ez, és ezért emeli ki ez a tanulmány is, hogy a jövő és a jelen érdekei különbözőek. A jelen érdekei az én esetemben is – és minden normális ember esetében – azok, hogy működtünk eddig valahogy, működünk úgy tovább, mint ahogy eddig, hiszen ezt szerettük, ez jó volt, világos volt a szoba vagy nem volt sötét, és hasonlók. Most változtatni kell ezeken a habitusokon, és bizony, szenvednünk kell annak érdekében, hogy lehet, hogy azok, akik utánunk jönnek, majd valami jobbra tudjanak építeni, mint ami most van. Köszönöm szépen a figyelmüket.

ELNÖK: Köszönöm szépen a tájékoztatást országgyűlési biztos úrnak. Megadom a lehetőséget a bizottság tagjainak, hogy kérdéseiket feltegyék vagy észrevételeiket megtegyék az elhangzottakkal kapcsolatban. *(Jelzésre:)* Először alelnök úr, utána pedig Bödecs Barna következik.

Kérdések, hozzászólások

DR. NAGY ANDOR (KDNP): Azt javasolnám, hogy hallgassuk meg a minisztérium képviselőjét is, mert én egy kicsit zavarban vagyok azzal kapcsolatban, hogy ennek az ülésnek mi a funkciója. Most meghallgattunk egy, nem azt mondom, hogy kétségbeesett, de a kétségbeesés felé közelítő beszámolót egy olyan stádiumról, amely egy normális életézésen alapul. Amikor valami átalakul az életben, akkor ez mindig így van, tehát ez az ülés vagy nem időszerű, vagy nem tudom, hogy most mit fogunk tudni elérni – ezt elnök úrtól kérdezem –, mert én csak most szembesülök azzal, hogy egy olyan átszervezési folyamat közepén vagyunk, amelynek a végeredményét érthető módon még nem lehet látni.

Mi ehhez a modellhez nem tudunk hozzászólni, mert köztünk valószínűleg nincsen sok szervezetépítéssel foglalkozó szakember. A törvényeket meghoztuk, tehát a feladat világos, a vitát nem kívánjuk megnyitni újra, hogy akkor ez a rendszer jó-e vagy nem jó, és térjünk-e vissza az eredeti négy önálló ombudsmanos rendszerhez, mert ezt lezártuk. Elmondta Szabó Máté is világosan, hogy megvan az alapvető jogok biztos, két helyettessel, azoknak világos feladatkörük van, ez az új rendszer meg majd valahogyan működni fog 2012. január 1-jétől.

Itt most nem arról beszélünk, hogy valami teljesen újat kell létrehozni, hiszen ez az ombudsmani rendszer azért már jó pár éves múltra tekint vissza, és nem is működött rosszul. A beszámolóból kiderül, hogy lehetett volna ezt jobb szervezeti modellben végezni, de az élet így hozta. Biztos vagyok abban, hogy ezt az új szervezeti modellt meg lehet találni, de lehet, hogy ez nem az elnöknek, az alapvető jogok biztosának, hanem majd egy leendő főtitkárnak a feladata lesz. Alapvetően az ilyen szervezetekben soha nem egy polgármester, hanem általában a jegyző, vagy egy minisztérium esetében nem a miniszter, hanem a közigazgatási államtitkár hoz létre ilyen struktúrákat. Ezért is javasoltam – talán egy kicsit túl hosszán indoklom azt, amit javasoltam az elején –, hogy hallgassuk meg a KIM-et is, mert nem tudom, hogy a bizottság mit tud ehhez hozzátenni. Köszönöm.

ELNÖK: Köszönöm.

BÖDECS BARNA (Jobbik): Akkor én elfogadom alelnök úr javaslatát, és elhalasztom a kérdéseimet.

ELNÖK: Mielőtt megadom a szót a KIM képviselőjének, hogy kiegészítő tájékoztatást nyújtson, még egyszer tisztáznám, hogy miért gondolom, hogy szükséges és hasznos ez a mai meghallgatás.

Az ombudsmani rendszer átalakítása kapcsán a bizottság hatáskörében a jövő nemzedékek országgyűlési biztosa pozíciójának helyettesi szintre való helyezése körül számos aggodalom fogalmazódott meg. Ez nem politikai kérdés, ez szakmai kérdés; kormányoldali képviselők részéről is megfogalmazódtak olyan aggodalmak, hogy vajon kellő hatékonysággal tudja-e majd az új biztosi rendszer a környezetvédelemmel, a jövő nemzedékek érdekvédelmével kapcsolatos feladatokat ellátni. Azt gondolom, hogy az, hogy ez milyen hatékonysággal fog megvalósulni – valóban elfogadva a meghozott törvényeknek a kereteit, és ezt nem tovább feszegetve –, jelenleg egy nyitott kérdés, ami sokban függ attól, hogy várhatóan milyen formában, milyen módon, milyen irányban fog átalakulni az ombudsmani hivatal.

Azt gondolom, hogy ebben a kérdésben – tekintve, hogy az Országgyűlési Biztosok Hivatala az Országgyűléshez kapcsolódó szervezet – az Országgyűlés szakbizottságának az érdeklődését felkeltheti az a kérdés, hogy ez az átalakítás vajon segíteni fogja-e a hatékonyságot vagy sem, segíteni fogja-e azt, hogy ne csökkenjen a környezeti jogok, az alaptörvényben is foglalt jövő nemzedékek érdekeinek a képviselése az új rendszerben. Ahogy Szabó úr elmondta, még nincs elképzelés egy teljesen végleges, új struktúrára, viszont azt gondolom, hogy a bizottság közreműködhet abban, hogy megfelelően érvényesüljön ez a szempont.

Több nyitott kérdés volt az átalakítás kapcsán. Egyrészt az alaptörvény, ha jól emlékszem, a 30/A. vagy 30. cikk (3) bekezdése alapján – vissza tudnám keresni, de ha jól emlékszem, 30. cikk (3) bekezdése – a jövő nemzedékekkel kapcsolatos érdekvédelmi feladatot az ombudsmanhelyetteshez telepíti, ugyanakkor az ombudsmantörvény alig telepít hatáskört a helyettesekhez, önálló vizsgálatindítási jog nincsen, önálló nyilatkozattételi jog sem igazán jelenik meg az ombudsmantörvényben, tehát itt vannak olyan nyitott kérdések, amelyeknek a feloldására szükség van ahhoz, hogy megfelelő hatékonysággal végbemenjen a jövő nemzedékek érdekeinek a képviselése.

Azt gondolom, hogy ezeket a feszültségeket, ezeket a nyitott kérdéseket akkor van ideje feltenni vagy azoknak a végére járni, amikor az átalakítás zajlik, tehát sokkal hasznosabb most megvitatnunk ezeket a kérdéseket, minthogy elkészülne egy új szmsz, vagy már visszajön az ombudsmantörvény módosítása, és akkor utólag próbálunk belenyúlni ebbe a rendszerbe. Úgy gondolom, hogy ez egy közös gondolkodás, és a bizottságnak van lehetősége és hatásköre arra, hogy a saját szempontjait jelezze az átalakítást folytató intézmény, az Országgyűlési Biztos Hivatala, illetve az állampolgári jogok általános biztosa felé, illetve abban a szerencsés helyzetben vagyunk, hogy a KIM képviselője is itt van, tehát a minisztérium felé is, remélve, hogy ez az átalakítás szolgálni fogja a jövő nemzedékek érdekvédelmét. Ezért gondolom időszerűnek és fontosnak ezt a meghallgatást. Milyen irányba fog a szervezeti modell elmozdulni? Lesznek-e a helyetteseknek olyan kapacitásai, munkatársi gárdája, amellyel hatékonyan el tudják látni a feladatokat? Ezzel kapcsolatban milyen alternatív álláspontok fogalmazódtak meg? Ezek a kérdések szerintem rendkívül fontosak.

Mielőtt belemennénk a továbbiakban a részletekbe, Bödecs Barna még jelezte, hogy szót kér, és utána akkor megadom a lehetőséget Gáva Krisztián helyettes államtitkár úrnak, hogy kiegészítse az elhangzottakat, illetve reagáljon a felvetésekre. Bödecs képviselő úr!

BÖDECS BARNA (Jobbik): Mivel elnök úr elég konkrét kérdéseket tett fel, én ezt szeretném egy kicsit még jobban konkretizálni. Azokat a kérdéseket szeretném feltenni biztos úrnak, hogy a helyetteseknél, leendő helyetteseknél meglévő, jelenleg folyamatban lévő ügyek továbbvitele tekintetében hogy állnak az egyeztetési feladatok, különös tekintettel arra, hogy ezek az ügyek még e biztosok által kerültek elindításra, az ő személyi struktúrájukban, illetőleg az ő költségvetésük alapján, amely nyilvánvalóan igényli az összevont biztos hivatalt jövő évre tervezett költségvetési forrásainak egy részét. Ahhoz, hogy ezek az ügyek január 1-jén is változatlan intenzitással mehessenek tovább, ezekről gyakorlatilag most kell dönteni, és az általános biztosnak az ehhez szükséges személyi állományt és forrást már most biztosítani kell.

A másik kérdésem pedig az új ügyek vonatkozásában az, hogy az elég egyértelmű az új szervezeti struktúrában, hogy mind a munkáltatói jogok elkerülnek az eddigi biztosoktól és azoktól, akik most biztoshelyettesé válnak, mind pedig a költségvetés, ilyen értelemben tehát ők végrehajtó szervvé válnak, és a döntési jogosítványok önhöz kerülnek.

Azt szeretném megkérdezni, hogy hol tart a konzultációs folyamat vagy a döntés-előkészítő folyamat, olyan értelemben, hogy az általános biztos hivatala ezeket az új ügyeket indítani tudja, és megfelelően delegálni tudja a helyettesekhez, akik a végrehajtást fogják végezni. Igazából ez a kettő kérdésem lenne először.

ELNÖK: Köszönöm szépen. Elsőként akkor megadnám a szót helyettes államtitkár úrnak, hogy ezt kiegészítse, és aztán természetesen ombudsman úrnak, hogy reflektáljon az eddig elhangzottakra.

Dr. Gáva Krisztián kiegészítése

DR. GÁVA KRISZTIÁN közjogi jogalkotásért felelős helyettes államtitkár (Közigazgatási és Igazságügyi Minisztérium): Köszönöm, elnök úr. Üdvözlöm a bizottság tagjait! Nem visszamenve az alaptörvény kapcsán megalkotott új, alapvető jogok biztosáról szóló törvény részleteihez, annak idején az alkotmányozó előtt az a dilemma fogalmazódott meg, hogy egyrészt meg kívánta valósítani az egységes biztos rendszert, amelynek az indokoltsága az imént biztos úrtól elhangzott, amelyre ÁSZ-jelentésben megjelenő anomáliák is utaltak, illetőleg a szervezet által elkészített tanulmány is rávilágított. Ezeknek a kiküszöbölésére szolgált, és az elképzelés az volt, hogy egy egységes szervezetben, egységes joggyakorlattal és hatékonyabban lehet ellátni az alap jogvédelmi feladatokat. Ugyanakkor az alkotmányozó azt is értékelte, hogy ne keletkezzen hiátus a tekintetben, hogy bizonyos jogokkal kapcsolatosan nem jelenik meg valamilyen kifejezett jogvédelmi feladat az egységes biztos rendszerben is, ezért jelenítette meg az alaptörvényben a két területet: a jövő nemzedékek védelmét, illetve a kisebbségek védelmét, olyanként, amely egy kiemelt védelmet élvez és egy kiemelt szerepet tölt be az alapvető jogok biztosának a tevékenységében.

A törvény struktúrája és tartalma mindvégig ragaszkodott tehát az egységes biztos rendszerhez, a helyetteseket definiálja, megjeleníti a törvényben, ugyanakkor olyan jogosítványokkal ruházta őket fel, amely nem bontja meg az egységes biztos rendszert, és az egységes hatékony feladatellátást képes biztosítani. Úgy gondolom – ahogy ezt annak idején a törvény vitája során is kifejtettük –; hogy egy struktúraváltás nem jelent önmagában védelmiszint-csökkenést, sőt a törvénybe végül kompromisszumok mentén számos olyan jogosítvány bekerült, ami kifejezetten a jövő nemzedékek védelmét erősítő jogosítványokat jelent az ombudsmannak, az alapvető jogok biztosának a hatáskörében. Az ezekkel való élés, illetőleg ennek a gyakorlati alkalmazása továbbra is a biztos rendelkezésére áll. A szervezet kialakítása tekintetében természetesen az alapvető jogok biztosának van a legfontosabb

szerepe, a szervezeti és működési szabályzatot a normatív utasításban – közjogi szervezetszabályozó eszközként – maga az alapvető jogok biztosja adja ki, amelynek természetesen meg kell felelnie az alaptörvényben, illetve a törvényben meghatározott kereteknek, követelményeknek.

Erre tekintettel jelenik meg az a lehetőség, ami bizonyos tekintetben egy szervezetet tekintve is egy meghatározást és egy keretet jelent a biztosnak, hogy a helyettesek számára milyen szervezeti lehetőségeket, milyen szervezeti struktúrát biztosít. E tekintetben a törvény igazából csak annyi keretet ad, hogy egy stábnak a lehetőségét biztosítja a helyettesek számára, akiknek a tekintetében a kinevezés, felmentés joga a helyetteseket illeti meg, míg a munkáltatói jogokat a főtitkár gyakorolja e stáb tagjai fölött. Ennek a kialakítására vonatkozóan a törvény a minimumot jelöli ki gyakorlatilag. Itt egy létszámkeretről van szó, a minimum az akár lehet kettő is, hiszen a törvényben foglalt pozitív jogi szabálynak ez is megfelel, a felső határa pedig egy olyan létszámkeret lehet, amely nem veszélyezteti a korábbi rendszerhez hasonló párhuzamos apparátus kialakítását.

Nyilvánvaló, hogy ha eldöntöttük, és a jogalkotó – az Országgyűlés – eldöntötte korábban alkotmányozó, aztán pedig törvényalkotó hatáskörében, hogy egységes rendszert hoz létre, meg akarjuk spórolni, ki akarjuk kerülni azokat az együttműködés, kooperáció hiányából eredő problémákat, amelyeket a korábbi rendszer okozott, akkor nyilvánvaló, hogy ilyen egységes rendszeren belüli, mégis speciális jogterületekkel rendelkező, speciális jogterületekre kialakított párhuzamos szervezetek ne alakuljanak ki. Erre tekintettel kell tehát megvalósítani és kialakítani az új szervezeti struktúrát.

Amit alelnök úr említett, valóban kicsit furcsának tartom a helyzetet, hiszen azt gondolom, hogy a jogalkotó elképzelése szerint az egységes biztos rendszer kialakítása mindenképpen egy spórolás, és a hatékonyabb munkavégzés érdekében is történik, tehát akár ezzel a létszámfelállással lehetséges ugyanúgy ellátni az eddigi, korábbi feladatokat is, a speciális feladatokat is, attól függetlenül, hogy most nem három személy vezeti az egyes szervezeteket, hanem egy kézbe van összefogva. A szervezet kialakítása során kell figyelembe venni, hogy az egyes szakterületekre milyen terhek nehezednek, és ennek megfelelően kell elosztani a személyzeti feladatokat is.

Ahogy biztos úr is jelezte, valóban számos olyan pontja van a szervezet kialakításának, amire csak a gyakorlati problémák tudnak választ adni, hogy az új rendszerben milyen új kihívások elé néz a szervezet. Valamilyen szinten erre nyilvánvalóan fel lehet készülni, de természetesen minden új szervezet kialakításánál vannak olyan homályos fehér foltok, amit előre nem lehet feltérképezni. Azt gondolom, hogy a jövőre nézve lehet adni bizonyos kereteket, lehet számítani valamilyen ügyforgalomra, az ügyforgalomnak adott esetben bizonyos területeken valamilyen szintű változására, de teljes bizonyossággal nem lehet egy olyan végleges keretet kialakítani, amire azt mondjuk, hogy december 31-én száz százalékosan készen áll az új rendszer leghatékonyabban történő végrehajtására.

Ha analógiaként szabad felhoznom például az Alkotmánybíróságot, amelynek jelentősen átalakulnak a feladatai – bizonyos tekintetben új feladatai jelentkeznek, bizonyos feladatok elkerülnek tőle –, úgy értékeltük, illetve úgy tudom, hogy ők sem képesek teljesen felmérni, hogy milyen ügyforgalom-változásokkal kell számolniuk, és ez adott esetben milyen strukturális, szervezeti válaszokat igényel. Lehet tehát jósolni, lehet bizonyos tekintetben előre gondolkodni, de a száz százalékosan biztos, végleges struktúrájának a kialakítását nem biztos, hogy biztosítani tudja egy ilyenfajta előgondolkodás.

Ahogy a biztos úr is mondta – és ezzel teljesen egyetérték –, valóban az első időszak, az első fél év, egy év tapasztalatai alapján lehet adott esetben sort keríteni arra is, hogy netalán jogalkotási beavatkozásra is szükség lehet a tekintetben, hogy a szervezet hatékonyabban tudja ellátni a feladatait. Említette, hogy időközben a biztos hivatalnak, illetve az alapvető jogok biztosának egy új feladata is megjelent a kínzás és embertelen

bánásmóddal kapcsolatos egyezményhez való csatlakozásunk kapcsán. Igaz, hogy ez valóban egy későbbi feladat lesz, de a szervezetnek majd e tekintetben is fel kell készülnie ezekre az új kihívásokra.

Összefoglalva: valóban, talán én is idő előttinek érzem ezt a konzultációt. Természetesen a bizottság elmondhatja az intencióit, hogy a biztosnak mire kell különös tekintettel lennie a szervezeti kérdések megvizsgálásakor és kialakításakor, de egy konklúziót vagy egy konkrét számvetést ezek tekintetében csak akkor lehet tenni, ha a rendszer már elindult, és valamilyen szintű tapasztalatok vannak az eddigi működés mögött. Ennyit szerettem volna kiegészítésképpen elmondani.

ELNÖK: Köszönöm szépen. Országgyűlési biztos úr, parancsoljon!

Dr. Szabó Máté reflexiói

DR. SZABÓ MÁTÉ, az állampolgári jogok országgyűlési biztosja: A küllő-, kerékszerkezetben az egységes jogérvényesítés, és ebben az egyik szín a zöld. Az egyik, de nem a legfontosabb, nem kizárólagos. Az alapvető jogok lehető legteljesebb védelme nem értékelhető az egészséges környezethez való jog, a jövő nemzedékek joga nélkül. A jövő nemzedék jogainak védelme az alapjogi rendszer egyik fontos eleme. Ezt érvényesíteni fogjuk minden vonatkozásban. Nyilvánvaló, hogy a jogszabály és az alaptörvény kiemelte ezt a két területet – kiemelte, mert fontosnak tartja –, és ezt érvényesíteni fogjuk a szervezet kialakításában.

Ahogy Gáva úr mondta, és ahogy azt gondolom, hogy a saját lakáscserénkkel és a saját családunk szervezésével kapcsolatos mindennapi tapasztalat is világossá teszi mindenki számára, itt rengeteg bizonytalanság van. Egy fair kiinduló helyzetet kell teremteni, amelynek elsődlegesen az egységes szervezet kialakítására kell irányulnia, tehát nem a korábban kialakult munkamegosztásokra, szervezeti egységekre, személyzeti leosztásokra, hanem egységes, minden alapjog érvényesítésére alkalmas, központi stábra van szükség, nem szegmensekre; nem kisebbségkutatókra, nem környezetkutatókra, nem gyermekjogkutatókra. Az alaptörvény, illetve a jogszabály kiemel két másik területet: a gyermekjogokat és a különösen veszélyeztetett csoportoknak a jogait és érdekeit. Aki esetleg angolul is tud, az ebben a bordó könyvben megnézheti, hogy eddig hogy foglalkoztunk ezekkel, illetve a kitett átmeneti füzetekben láthatja, hogy melyek most a projektjeink. *(Fülöp István és Bartos Mónika távoznak az ülésteremből.)*

Ezeknek a szempontoknak a működésben való érvényesítése nem azon múlik, hogy iksz plusz ipszilon mennyiségű munkatárs van leosztva egy-egy szervezeti egységre, hanem minden projektben, minden beadványban, minden ügynek a feldolgozásában érvényesíteni kell az egységes emberi jogi szempontot, amelyek közt ott van a jövő nemzedékeknek a szempontrendszer is; nem kizárólag ez, sok mással együtt, közösen. Ez az a probléma, ami szerintem felülírja a jelenlegi rendszert többek között minőségileg, és itt nem csupán mennyiségi, hanem minőségi problémákról is szó van, tehát ezekben előre szeretnénk lépni.

Egy olyan szervezet szeretnénk létrehozni, amely mind minőségi, mind mennyiségi vonatkozásban valóban hatékony, valóban költséghatékony. A költségvetés kérdés volt. Azt meg kell állapítani, hogy Magyarországnak van egy költségvetési tervezete, amelyben mi is benne vagyunk. A jelenlegi gazdasági, pénzügyi viszonyrendszerben azt hiszem, hogy a tervezetnek a tervezet jellegét kell hangsúlyozni; a nagy egészhez képest a mi picit költségvetési részünk is feltehetőleg változni fog. A jelenlegi előirányzat nominálisan nagyjából a múlt évinek az addícióját, tehát a három biztos irodának meg a hivatalnak a költségvetését jelenti, tehát nem kalkulál azokkal a vadonatúj – és esetleg nagyon is költséges és nagyon is kiterjedt – funkciókkal, mint az Alkotmánybírósághoz való fordulás, mint a magánszervezetek minden jogterület vonatkozásában való vizsgálata, mind pedig a

nemzetközi szerződés. Ott külön előkészítő eljárás van, tehát az nem csak úgy jön egyik napról a másikra, hanem ott valóban bele van kalkulálva egyfajta előkészítő folyamat a kínzás és embertelen bánásmód elleni egyezmény végrehajtásánál – úgy tudom, hogy legközelebb majd az kerül hozzánk –, ott költség- és személyzeti kalkuláció is fog történni.

Azt kell mondanom tehát, hogy a pénzügyeknek a kérdése nagyon nyitott, az is, hogy mivel gazdálkodhatunk, és az is, hogy hogyan gazdálkodjunk. Még egyszer felhívom a figyelmet arra, hogy a főtitkár egyik pillanatról a másikra eltűnik, tehát itt egy főtitkárt kell találni, aki pénzügyi és szervezetátalakítási vonatkozásban nyilván új akcentusokkal, de továbbviszi a munkát, amit Péterfalvi Attila elkezdett, aki – mint köztudott – egy központi kijelölés, választás alapján egy új kvázi ombudsmani irodát fog vezetni, és hamarosan kilép ebből a funkcióból. Azt kell mondanom tehát, hogy e tekintetben akár személyi vonatkozásban is sok nyitott kérdés van előttem, másrészt pedig az szmsz kialakítása nekem egy személyben jogom és kötelességem, és én fenn fogom tartani magamnak a tévedés jogát. Mellesleg az ombudsmani szervezetek belső működése nem szokott csak a kötelező, úgymond ellenőrző szervek, jelen esetben az ÁSZ előtt megnyílni.

A működése, a beszámolója, az outputja az, ami a parlamenti bizottságoknál megjelenik. Nem véletlen, hogy szervezeti kérdésekben egy profi szervezőhöz fordultunk, és nem a bizottságot kértük arra, hogy ugyan mondja már meg nekünk, hogy hogyan alakítsuk ki a szervezetet. Az a véleményem, hogy itt a működésnek az eredményeit lehet majd értékelni, annak alapján megfogalmazni mind önkritikát, mind külsődleges kritikát a kiinduló helyzettel kapcsolatosan, azt azonban nekem ne mondja senki, hogy ezt ebben a jogszabályi környezetben – ami december 31-ére vagy január 1-jére egy teljes átalakítást ír elő a korábban anyagilag és szervezetenként teljesen önálló biztosi irodák közt – lehetne vagy lehetett volna nagyon máshogy meg jobban csinálni, mindenesetre sok tényező segítette vagy alakította ki a jelenlegi állapotot.

Remélem, hogy ebből egy olyan meggyőző – még egyszer mutatom, hogy micsoda (*Felmutatja.*) – kristályszerkezet, egy olyan szervezeti kerék fog kialakulni, ami mindenféle inputot megfelelően le tud reagálni. Nagyon sok idő, amíg idáig csiszoljuk, nem fog sikerülni másfél év alatt vagy kevesebb mint két év alatt ezt a kristályszerkezetet teljes mértékben és ilyen szép mintával és színekkel megcsinálni, nem hiszem, hogy ez nekem vagy másnak menne; alakul. Ha végignéznék az ombudsmani intézmény eddigi történetén, minden biztosi periódusban legalább egy nagyobb jogszabályváltozás volt, ami a szervezetet is átalakította. Ehhez jönnek még maguk az ombudsmani periódusok, tehát a hatévenként választott, újráválasztott vezetőknek a sokszor igen lényeges szervezetátalakító döntései, tehát mondhatom azt, hogy Magyarországon ez az úgymond picike intézményrendszerecske – mert ez csak az – rendkívül flexibilis, instabil, innovatív. Tulajdonképpen ez az innovativitás, átalakulás benne van ennek az ombudsmani intézménynek a kultúrájában. Nagyon kevés, főleg ilyen északi ország van, ahol 16-18-20 évekig ugyanaz az ember tölti be – természetesen egy, mert minek több – az ombudsman pozícióját. Ezekben a helyeken például nagyon szeretnek ilyen szervezetátalakító cégekkel dolgozni, mert ugyanaz az ember nem tud innoválni, de legalább akkor a szervezetet alakítsuk, mindenütt másutt 5-6 évenként a személyzeti változás hozza a szervezeti változást. Nálunk a személyzeti változás, jogszabályváltozás; kicsit talán túl gyakori ez a jogszabályváltozás, de így élünk. Azt gondolom, hogy jogszabályváltozásra még szükség is lehet, akár szervezeti, akár hatékonysági vonatkozásban, de ahogyan többen mondták, alapjában véve én is azt gondolom – ezzel a kis dilemmámmal együtt, hogy optimalizálni egy szuboptimális környezetben –, hogy az, hogy milyen inputok, milyen terhelések, milyen reakciók fogják érni ezt a szervezetet, nagyon nagymértékben befolyásolni fogja azt, hogy ez hogyan megy előre. Ezt nem tudjuk kalkulálni, és szerintem bele kell nyugodni, hogy ez egy kezdő állapot, egy fair kezdő állapot, egy bizonytalan jövő, és majd meglátjuk, hogy mi alakul ki. Véleményem

szerint vannak akár pénzügyi, akár emberi erőforrási kapacitástartalékok; kérdés, hogy ezek mennyiben aktiválhatók. Ezek nagyon szubtilis dolgok, hogy például ha más környezetbe helyezük azokat a munkatársakat, akik hosszabb vagy rövidebb ideje jól dolgoznak egy adott pozícióban, abból vajon mi fog abból kialakulni. Sok minden kialakulhat, sokkal jobb is meg sokkal rosszabb is; ki kell próbálni, meg kell játszani, és azt gondolom, hogy a régi szervezeti modellt a jogszabály elbúcsúztatta, és azzal én a magam részéről nem is kívánok foglalkozni.

ELNÖK: Köszönöm szépen. Nekem lenne néhány észrevételem, amelyeket LMP-képviselői minőségben szeretnék megtenni, úgyhogy erre az időre szeretném átadni az elnöklést alelnök úrnak.

(Az elnöklést dr. Nagy Andor, a bizottság alelnöke veszi át.)

ELNÖK: Átveszem az elnöklést. Jávor Benedeké a szó!

További hozzászólások

JÁVOR BENEDEK (LMP): Köszönöm szépen. Ombudsman Úr! Azért gondoltam fontosnak ennek a meghallgatásnak a megtartását, mert jelen pillanatban egy olyan alkotmányos alapjognak a védelmét látja el a jövő nemzedékek országgyűlési biztosa – amelyet az ön irodája és ön személy szerint fog átvenni –, amelyet a bizottság, azt gondolom, hogy kiemelten fontosnak tart, és amellyel kapcsolatban az Alkotmánybíróság 128/1994. számú határozata a visszalépés tilalmát is kimondta. Rendkívül izgalmas kérdés az, hogy vajon az újonnan kialakuló szerkezet biztosítja-e jelenlegi szinten ennek az alkotmányos alapjognak a védelmét avagy sem. Ebből a szempontból kritikus kérdés, hogy a rendszerben milyen garanciái vannak annak, hogy ez a visszalépés nem fog bekövetkezni.

Amikor megkezdődött az ombudsmani rendszer átalakítása, akkor rendkívül magabiztos nyilatkozatokat hallottunk a kormányoldal részéről, a minisztérium részéről, az ombudsmani hivatal részéről, amelyek arról szóltak, hogy hogyan nem hatékony a jelenlegi ombudsmani rendszer, és mennyivel hatékonyabb lesz az újabb. Ebből következően az a meggyőződés alakult ki bennem, hogy vannak elképzelések arra vonatkozóan, hogy hogyan lesz hatékonyabb ez a rendszer, hogyan, milyen garanciák révén fogja biztosítani azt, hogy ne történjen meg a visszalépés ezen a területen, ennek az alkotmányos alapjognak a védelme területén.

Lehet azt mondani, hogy a zöld szín az egy szín ebben a kristályban, azonban elfogadva azt, hogy az alaptörvény, illetve az új ombudsmantörvény előállított egy helyzetet, én ebből tudok kiindulni. Ez az előállított helyzet azt jelenti, hogy az alaptörvény kiemeli a jövő nemzedékek érdekeinek a védelmét, számos helyen hivatkozik a jövő nemzedékek védelmére, továbbá az ombudsmantörvény ugyancsak kiemeli a jövő nemzedékek érdekvédelmét, annak révén, hogy két alapjog érvényesítéséhez rendel hozzá egy helyettesi posztot: a jövő nemzedékek érdekeinek a képviselőjére, illetve a kisebbségi jogok védelmére. Azt gondolom, hogy ebből fakadóan nem csinálhatunk úgy, mintha ennek az alapjognak a védelme egy lenne a számos többi alapjog védelme körül, hiszen valamiért a jogalkotó az alaptörvény és az ombudsmantörvény megalkotásakor úgy gondolta, hogy ezeknek kiemelésre kell kerülniük.

Ezek miatt azt gondolom, hogy joggal merül fel a kérdés, hogy az új rendszer vajon hogyan kívánja feloldani vajon azokat az ellentmondásokat, azokat a konfliktusokat, amelyeket én fel is vettem, többek között, hogy az alaptörvény 30. cikk (3) bekezdése a helyettesekhez telepíti ezt a feladatot, ugyanakkor az ombudsmantörvény nem tesz lehetővé olyan önálló jogköröket a helyettes számára, amelyek teljes mértékben lehetővé tennék ezt az érdekképviselést. Maga az országgyűlési biztos úr egy idei májusi magyar hírlapos

interjújában azt nyilatkozta – ez egy júliusi Origo-nyilatkozat –, hogy szükség van a két új ombudsmanra, és ezeknek a helyetteseknek lesz meghatározó szerepük ezeknek az alapjogoknak, tehát a kisebbségi jogoknak, illetve a környezeti jogoknak az ellátásában.

Hogyan fog ez bekövetkezni, milyen módon? Azt is nyilatkozta – ugyancsak az Origónak – az ombudsman úr, hogy biztosítani kell a megfelelő apparátust ezeknek a helyetteseknek. Ebben egyetértünk. Mik ennek a garanciái? A költségvetéssel kapcsolatban említette ön is, hogy gyakorlatilag nominálisan marad a tavalyi költségvetés az ombudsmani hivatalnál, tehát úgy tűnik, hogy nem szükséges egy jelentős elbocsátás, forrásszűkítés vagy a munkatársi gárda szűkítése. Nem nyitnám meg azt a vitát, hogy ez a költségvetés mennyire valós. A kormányoldal komolyan vétele érdekében azt gondolom, hogy én a 2012-es költségvetés tervezetét egy olyan dokumentumnak tekintem, amely a valós jövő évi számokat tartalmazza, nem pedig egy olyan dokumentumnak, amelybe most valamilyen számokat beleírt, aztán majd jövőre úgymint más lesz a költségvetés. Ez alapján lehetőség van a jelenlegi munkatársi gárda megőrzésére.

Ezzel kapcsolatban milyen belső szervezeti elképzelések vannak? Ön is említette a kínzás elleni egyezmény kiegészítő jegyzőkönyve kapcsán az ombudsmani irodába telepített feladatokat, amelyekkel kapcsolatban egyébként az Országgyűlés már módosította az ombudsmantörvényt, olyan módon, hogy egy nagyon konkrét szervezeti struktúrát foglalt bele a törvénybe, amely létszámokat határoz meg, amely meghatározza a munkatársak végzettségét, sőt egy nemi kvótát is belehelyez ebbe az ombudsmantörvénybe, tehát a törvény egy nagyon konkrét szervezeti modellt szabályoz.

Ezek után felmerül az a kérdés, hogy vajon a helyettesek munkatársi gárdája vagy a helyettesi struktúrának tényleg az szmsz-ben kell szabályozásra kerülnie, vagy van-e mód arra, hogy hasonlóan a kínzás elleni egyezmény kiegészítő jegyzőkönyvéhez, esetleg az ombudsmantörvény szabja meg azt, hogy milyen struktúrában működnek tovább a helyettesek. Ezek mind nyitott kérdések, és azt gondolom, hogy a bizottság ezekre joggal keresett volna választ, és nem azért, mert a bizottság fenntartja magának a jogot, hogy belső szervezeti vagy szmsz-dologba szóljon bele, de ezek az alkotmányos alapjog érvényesítését szolgáló garanciákhoz tartoznak, és ezzel kapcsolatban a bizottság nem kapott választ. A bizottság nem számon kérni kívánja az ombudsmani hivatalt, meg nem is elvégezni akarja egy szervezetfejlesztő cégnek a munkáját, hanem egész egyszerűen azt gondolom, hogy felelős bizottságként ezekre a nyitott kérdésekre választ kellene kapnunk.

Tényleg azt érzem, hogy igazából nem sikerült itt létrehozni azt a kommunikációt vagy azt a társalgást, ami előrevitte volna ezt a kérdést, és a bizottság megnyugtató válaszokat kapott volna arra vonatkozóan, hogy azok az aggodalmak, amelyek megfogalmazódtak, adott esetben feleslegesek. Majd térjünk vissza a későbbiekben arra, hogy ezek a gyakorlatban hogyan érvényesültek, de egyelőre azt látom, hogy ezek a kérdések továbbra is nyitottak, és maga az ombudsmani hivatal, a minisztérium is gyakorlatilag meglehetősen homályban tapogatózik azzal kapcsolatban, hogy pontosan hogyan fog működni az az ombudsmani struktúra január 1-jétől. Ahhoz a magabiztossághoz képest, amivel nekiálltak ennek az átalakításának, én ezt egy picit problémásnak és veszélyesnek is tartom. Nyilván az volt ennek a beszélgetésnek, meghallgatásnak a célja, hogy megpróbáljunk ezekre a kérdésekre választ kapni. Sajnálom, hogy nem sikerült ebben az ügyben lényegesen előbbre lépünk.

Reméljük, hogy ennek ellenére mindnyájunknak az az érdeke, hogy január 1-jétől egy jól működő struktúra álljon fel, és az hatékonyan el tudja látni az alkotmányos alapjogok védelmét. Ehhez egyébként sok sikert kívánok ombudsman úrnak, de sajnós, az aggodalmaim fennmaradtak. Köszönöm szépen.

ELNÖK: Visszaadom a szót elnök úrnak, és szót is szeretnék kérni, ha lehet.

(Az elnöklést Jávor Benedek, a bizottság elnöke veszi át.)

ELNÖK: Megadom a szót alelnök úrnak.

DR. NAGY ANDOR (KDNP): Azzal szeretném kezdeni, hogy jómagam személyesen is elég sokat tettem annak érdekében, hogy az alkotmány megfelelő módon rendelkezzen, ha úgy tetszik, a környezetügről, a fenntarthatóság megjelenéséről, majd kifejezetten a jövő nemzedékek érdekeinek képviseléről. Elmentünk addig, ameddig el lehetett a törvényben menni, hogy ne legyen visszalépés – ahogy az aggodalmait az előbb az elnök úr itt kinyilvánította –, és addig jutottunk el, amíg eljutottunk, majd utána tudomásul vettem, hogy a vita lezárult, és az a rendszer lesz bevezetve, amiről eddig is beszéltünk.

Ezt azért mondom el, mert én nem tartom indokoltnak azt a szőnyeg szélére állítást, amit most itt az elnök úr elmondott, és sajnálom, hogy ilyen helyzetbe hozta magát az ombudsman úr. Még egyszer megismétlem, ez egy nagyon rosszul időzített megjelenés volt, mert ahogy az ön hozzászólásából is kiderült, hogy vannak dolgok, amiről nem is beszélhet, mivel folyamatban van. Jávor Benedek számon kér most az alapvető jogok biztosától olyan dolgokat, amelyek még el sem indultak. Csak azt szeretném mondani – és utalnék arra a magyar népmesére, amikor a kiskakas tüzet kiált –, hogy azért ne tessük még el az új rendszert, hogy az teljes visszalépés lesz a jövő nemzedékek érdekeinek képviselésében. Egyrészt Fülöp Sándor marad helyettesként, tehát ez egyfajta személyi garancia, másrészt pedig csak szervezeti modell kérdése, hogy ez az egész majd hogy lesz megjelenítve, de pont annak a folyamatnak vagyunk a közepén, az elején, ami még nem zárult le.

Azt szeretném kérni az elnök úrtól, hogy most megfogalmazta a figyelmeztetést meg az aggodalmakat is, de ebből ne csináljunk újra egy ilyen politikai ügyet, várjuk már meg, amíg az új rendszer feláll, hogyan működik, és vonjuk le fél év után, egy év után a következtetéseket abból, hogy az tényleg úgy történt-e meg, ahogyan létrehozni szándékoztuk.

Összességében, bár nem tisztem, de próbálom egy kicsit védeni a mundér becsületét, mert én azt érzem a mostani beszélgetésből, hogy egy folyamat közepén nem lehet számon kérni dolgokat mindaddig, amíg egy új szervezeti modell nem állt fel, és el nem kezdtek dolgozni a modellben helyet foglaló emberek. Én nem temetném el a jövő nemzedékek ügyét olyan módon, ahogy az előbb az elnök úr elmondta, bár a végén kicsit lepuhította a dolgot. Azt kérem az alapvető jogok biztosától, hogy raktározza el ennek az ülésnek a tapasztalatait, de nagy magabiztossággal csinálja meg azt a rendszert, amire a törvény meg az alkotmány feljogosítja, és térjünk vissza erre az ügyre egy olyan alkalommal, amikor már lehet látni, hogy hogyan néz ki az a szervezet, és milyen módon jelenik meg az új szervezeti struktúrában, mondjuk, a jövő nemzedékek, a környezetügy képviselése az alapvető jogokhoz képest. Köszönöm.

ELNÖK: Köszönöm. Még egy megjegyzést szeretnék ehhez kapcsolódóan tenni, ezért addig átadom az elnöklést alelnök úrnak.

(Az elnöklést dr. Nagy Andor, a bizottság alelnöke veszi át.)

ELNÖK: Átveszem az elnöklést.

JÁVOR BENEDEK (LMP): Köszönöm. Azt szeretném világossá tenni, hogy nekem eszem ágában sem volt az országgyűlési biztos urat a szőnyeg szélére állítani vagy megtámadni; én azt gondoltam, hogy kérdéseink, kérdéseim vannak, amelyekre őszinte kíváncsisággal vártam az illetékesek válaszát. Örömmel üdvözöltem volna, ha az általam

felvetett kérdésekre nem valami eredményekről való beszámolót hallunk – nyilvánvalóan ez illuzórikus lett volna –, de valamiféle irányt, hogy milyen irányba kíván mozogni a rendszer. Az országgyűlési biztos hivatalát és az országgyűlési biztosokat a bizottság együttműködő partnerének, olyan közigazgatási szereplőknek tartom, akik azonos célokért dolgoznak, mint a bizottság, és közösen keressük a helyes megoldásokat, ugyanakkor azt gondolom, hogy joggal merülnek fel aggodalmak azzal kapcsolatban, hogy azok a garanciális kérdések, amelyeket felvettem, érvényesülnek-e vagy sem.

Szeretném ezúton is jelezni, hogy azt remélem, hogy a bizottság a továbbiakban együttműködő partner lesz az országgyűlési biztos hivatala felé és viszont, hogy közösen érvényesítsük a fenntarthatóság, a jövő nemzedékek érdekeit, a környezeti jogokat Magyarországon. Ez nem jelenti azt, hogy amennyiben nem látjuk a megfelelő biztosítékokat ennek az érvényesítésére, akkor ezt ne fogalmazzuk meg adott esetben viszonylag egyértelmű és világos mondatokban. Köszönöm szépen.

ELNÖK: Visszaadom az elnöklést elnök úrnak.

(Az elnöklést Jávör Benedek, a bizottság elnöke veszi át.)

ELNÖK: Köszönöm szépen. Természetesen megadom a szót Szabó Máté ombudsman úrnak, illetve Gáva Krisztián helyettes államtitkár úrnak, hogy az elhangzottakra reagáljanak.

Dr. Szabó Máté reflexiói

DR. SZABÓ MÁTÉ, az állampolgári jogok országgyűlési biztosja: Pár apróbb dolgot mondanék. Az OPCAT és általában ezek az ENSZ-es nemzetközi szerződések majd – meg még korábban is, amiket a magyar jogrendszer elfogadott –, bekebelez, intézményesít, tulajdonképpen egyfajta nemzetközi rezsimit jelentenek, tehát aminek vannak, közös szabályai mindenütt a világon, ezek globális szerződések. Amiket itt említ, az tulajdonképpen a nemzetközi szerződés magyar fordítása, mert annak úgy kell lenni, tehát úgy tudja Magyarország használni azt a nemzetközi szerződést, úgy tud partner lenni, ha elfogadja az ENSZ által globálisan kialakított szervezeti modellt, tehát azt át kell mindenkinek venni, aki ennek a szerződésnek részes állama és végrehajtója. Ez esetben a jogalkotás – nem tudom, hogy magammal hoztam-e a szöveget, van angol és magyar szöveg – nem tett mást, mint hogy átvette annak a nemzetközi szerződésnek a szövegét. Azzal kapcsolatosan semmiféle gondom nincs, hogy talán néha magyar vonatkozásban végrehajthatatlannak gondolom, de ez nem azt jelenti, hogy az OPCAT-re itt volt egy szabályozási potenciál, ami másutt nem volt meg. Az OPCAT-nek és az összes többi ilyen nemzetközi szerződésnek van egy ilyen sajátossága. Amit a Jávör úr mondott, az szerintem nem jó analógia, mert ezeket a nemzetközi szerződéseket így, szervezeti modellel együtt, package-ben kell átvenni. A biztosi rendszert nem kell átvenni, mert az nem egy nemzetközi szerződésnek a része, tehát nincs hozzácsatolva kötelező szerződési meg szervezeti modell. Az OPCAT azért ilyen, mert mindenütt ilyen, a biztosi rendszerek meg elég különbözők lehetnek, Magyarországon is láttunk már eddig egyfajta, most fogunk most látni egy másikat. Megnyugtató nem tudtam; én is nyugtalan vagyok egyébként, sok a nyitott kérdés. Szerintem ez ebben a szituációban nem kerülhető meg. *(Dr. Bácskai János távozik az ülésteremből.)*

Garanciák, fennálló védelmi szint: ismerem ennek az elméleti hátterét. Az a véleményem, hogy nem operacionalizálható, főleg egy ilyen komplex jogi, társadalmi, főleg fenntarthatósággal meg jövő nemzedékkel kapcsolatos kérdés. Ki az, aki nekem megmondja egzaktan, hogy ez volt a szint, ez az A1, az A2 pedig 2013-ban így néz ki, és akkor kivonom meg összeadom, és megmondom, hogy 25 százalékkal több vagy kevesebb? Röhej. Ez ilyen alkotmányjogi fikció, amit az alkotmányjog szívesen játszik, de a gyakorlatban

használhatatlan és értelmetlen szerintem. Ezzel szembehelyezkedek a magyar jogirodalom egészével, de az a véleményem, hogy én nem vagyok egy alkotmányjogász, én bekerültem ebbe a pozícióba, gyakorlati munkába, és a gyakorlati munka alapján nem nagyon tartom ezt operacionalizálható és összehasonlítható elemnek. A kialakult jogvédelmi szintek: A1, A2, A3 évenként. Nehéz ez, szerintem nem lehet ezt így csinálni.

Azzal meg egyetértek, és azzal is kezdtem, hogy legközelebb erről a dologról értelmesen 2013-ban lehet beszélni, akkorra lesznek tapasztalatok, akkorra lehet összegeket mondani. Most persze lehet koncepciókat kialakítani, de az én véleményem az, hogy a koncepció az egy induló koncepció, ennek módosulnia kell, ennek nyitott fejlődést kell lehetővé tenni, és természetesen érvényesíteni kell mindazokat az elvárásokat, amiket az alaptörvény és az ombudsmantörvény megfogalmaz.

Itt lehetnek ellentmondások, de azzal kezdtek, hogy nem ezzel foglalkozunk. Én is tudnék ilyeneket mondani egyébként, meg van, ami nekem nagyon nem is tetszik sokszor, de nem az a dolgom, hogy ezt kritizáljam – maguk megtehetik mint politikusok –, nekem ezt végre kell hajtani; szerencsére nem egyedül, szerencsére a KIM-től megkapom a segítséget, amennyiben tudják nekem legalábbis a tanácsot biztosítani, a kalácsot majd később.

Örülnék, ha a bizottság, mondjuk, a nominális költségvetésünknek a nominális szinten tartását erőteljesen támogatná, sőt én azt is gondolom, hogy tulajdonképpen amennyiben új funkciókat kapunk – márpedig kaptunk –, az kétségtelen tény, hogy ez nem kalkulálható. Az OPCAT-nél is csak egy, eléggé hasraütésszerű kalkulálás volt, hogy mit lehet arra kalkulálni; az alkotmánybírói funkcióval, magánszervezeti funkcióval kapcsolatban egész egyszerűen hasra se lehet ütni, tehát nem lehet megmondani azt, hogy majd egy éven belül mennyi ilyen ügy, abból mennyi alkotmánybírói beadvány lesz, meg mit jelent ez egy szervezetnek a munkájában, hány embert köt le. Nincsen olyan ember, aki ezt most meg tudná mondani.

Ebben a vonatkozásban a szervezetnek nyitottnak kell lenni, tartalékokra van szüksége, és a tényleges folyamatoknak és a tényleges igényeknek megfelelő szolgáltatásokat kell tudni nyújtani. Ezt véleményem szerint a kristályszerkezet megfelelően biztosítja. Való igaz az, amit mondott, hogy bizonyos kiemelt jogterületekhez volt, amihez rendelték külön biztoshelyettest, volt, amihez nem rendelték külön biztoshelyettest; attól még nem kevésbé fontos a gyerekjog, attól még nem kevésbé fontos a veszélyeztetett társadalmi csoport. Gondoljunk a hajléktalanokra! Úgy tudom, az LMP is foglalkozik velük, legalábbis azt olvastam az újságban. Nem kell minden jognak a biztosítására biztost rendelni, mert akkor mi leszünk a Walt Disney országa, a „101 kisbiztos” országa, aminek semmiféle értelme nincsen. A működő ombudsmani rendszerek mindenütt egységesek, szakmai helyettesekkel, ha erre szükség van. Azt gondolom, hogy ez a jogszabályi megoldás biztosít egy megfelelő kiindulópontot – szerintem jobbat, mint a régi –, az pedig egy más kérdés, hogy mi lesz ebből a gyakorlatban. Még egyszer megemlíteném azt, hogy optimalizálni szuboptimális környezetben nem könnyű. Köszönöm.

ELNÖK: Köszönöm szépen. Kérdezem Gáva Krisztián helyettes államtitkár urat, kíván-e hozzászólni.

Dr. Gáva Krisztián reflexiói

DR. GÁVA KRISZTIÁN közjogi jogalkotásért felelős helyettes államtitkár (Közigazgatási és Igazságügyi Minisztérium): Csak annyit erősítenék meg, amit biztos úr mondott, és amit elnök úr is említett. Csak rögzíteni szeretném, hogy a jövő nemzedékek érdekeinek, illetőleg a nemzetiségek jogainak védelmét ellátó helyettesek és az ezeknek a jogoknak, érdekeknek a védelme nem egy hierarchikus rendszerben szerepel a többi alapvető jog felett. Éppen ez a lényege vagy az egyik indoka az egységes biztosi rendszernek, hogy adott esetben, ha alapvető jogok ütközéséről van szó, akkor ő ezt az ütközést – ahogy az

Alkotmánybíróság is szokta –, valamilyen módon feloldja, mérlegelve valamelyik jog érvényesítéséhez fűződő érdeket. Bár ezeknek a jogoknak külön helyettesük van, ez nem azt jelenti, hogy ezek valami hierarchiában magasabb szinten állnak a többi, alapvető jogok biztosa által védendő joghoz képest. Köszönöm szépen.

ELNÖK: Köszönöm szépen. További kérdés, hozzáfűznivaló? *(Nincs jelzés.)* Nincs. Akkor megköszönöm Szabó Máté országgyűlési biztos úrnak és Gáva Krisztián helyettes államtitkár úrnak, hogy megtisztelték a bizottságot, és tájékoztattak minket arról, ami jelenleg tudható a szervezeti átalakításról, illetve a tervekről. Köszönöm a bizottság tagjainak is a jelenlétet és a vitában való részvételt. Ezzel az ülést bezárom.

(Az ülés befejezésének időpontja: 10 óra 32 perc)

Jávor Benedek
a bizottság elnöke

Jegyzőkönyvvezető: Várszegi Krisztina